

Prat de la Riba i la llengua catalana

per Josep M. Ainaud de Lasarte

A Catalunya, en els temps moderns, hi ha hagut unes quantes persones que han estat decisives per a la història de la llengua catalana. Diguem-ne tres noms, si més no: Jacint Verdaguer, Pompeu Fabra i Prat de la Riba. Verdaguer, el popular mossèn Cinto, retornarà a la llengua catalana la grandesa i la popularitat que havia tingut en els millors temps de l'edat mitjana; Pompeu Fabra fou el creador de les normes, el seny ordenador de la llengua catalana, i Enric Prat de la Riba fou qui li donà l'impuls institucional i l'oficialitat indispensables per a ser una llengua plenament normal.

La preocupació de Prat de la Riba per la llengua la trobem documentada des de la seva joventut. Quan només tenia quinze anys, en uns apassionats versos, declarava la guerra a aquell «que la llengua de llurs avis / nos privava de parlar / en lo temple i exposar / amb ella nostres agravis». En el popular *Compendi de la doctrina catalanista*, defensa l'ús de la llengua catalana com a pròpia de Catalunya, ja l'any 1894, com faria sempre més.

Prat de la Riba veia la llengua inseparable de la nacionalitat, i per això, quan en l'any 1906 es dugué a terme el Primer Congrés de la Llengua Catalana, n'és congressista i hi participa amb una comunicació titulada «Importància de la llengua dins del concepte de la nacionalitat». Hi estudia la història de les relacions entre llengua i

Retrat d'Enric Prat de la Riba, fet pel gravador Ricard Marlet per a l'edició clandestina de *La nacionalitat catalana* de 1946

nacionalitat, i hi afirma: «Els pobles que reaccionen contra l'absorció d'altres pobles, així que senten la necessitat d'afirmar la seva individualitat, de proclamar la seva personalitat, s'agafen a la seva unitat de llengua com a principi salvador i fonament del seu dret.» En aquesta comunicació, Prat de la Riba insisteix en els punts que havia defensat el mes de maig d'aquell mateix any en el seu llibre *La nacionalitat catalana*. I, en el fons, ampliava els mateixos arguments que uns quants anys abans, el 1896, havia escrit en les pàgines de *La Renaixença* durant la seva polèmica amb l'escriptor castellà Leopoldo Alas, *Clarín*, en defensa de la llengua catalana.

Això, pel que fa a la doctrina del fet lingüístic. Pel que fa a la pràctica, Prat de la Riba amplià l'ús de la llengua catalana a la Diputació Provincial de Barcelona des que en fou elegit

president, l'any 1907, i, en crear la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, l'any 1911, vetllà personalment per la tria dels seus membres. Ell fou qui decidí la vinguda de Pompeu Fabra —que era professor de l'Escola d'Enginyers de Bilbao— a Barcelona, aquell mateix any, per tenir, a la vegada, un professor de català i un membre actiu i rigorós, amb visió moderna de la llengua, a les sessions de l'Institut. I Prat de la Riba fou qui va donar l'impuls decisiu, l'any 1913, perquè fossin aprovades les *Normes ortogràfiques*, que posaven fi a l'anarquia existent en la llengua catalana. Ell demanava que aquestes normes, indispensables per tal que la llengua catalana assolís el lloc que mereixia, fossin acceptades per tothom, «per patriòtica renúncia de totes les preferències individuals o d'escola: establim-les per unànime plebiscit tots els catalans».

I d'aquesta feliç unió del seny ordenador de Pompeu Fabra i del sentit polític i integrador de Prat de la Riba nasqué la normalització actual de la llengua catalana.

Ens ha semblat oportú, ara que l'Institut d'Estudis Catalans ha iniciat la publicació de la seva *Obra Completa*, recordar aquesta gestió de Prat de la Riba, amatent a tot el que fos necessari per al redreçament nacional de Catalunya. I ell era ben conscient que, si bé la llengua no era el tot, sense la llengua els catalans no seríem res. ♦